

**Цінна праця про рослинний покрив поселень
центральної Європи**

Wittig R. Siedlungsvegetation. — Stuttgart: Ulmer, 2002. — 252 S.

Актуальним напрямком сучасної ботаніки є урбанофлористичні дослідження, результати яких дають цікавий матеріал і для загальнобіологічних висновків, зокрема щодо антропогенного впливу на динаміку флори, мікроеволюційні процеси у міських популяціях рослин, адаптивні механізми видів,

формування нових флористичних комплексів тощо. У зв'язку з цим дуже цікавими є праці, присвячені теоретичним та методичним аспектам, новим підходам та методам у вивченні урбанофлор, які сприяють розвитку та поглибленню цього напрямку.

Тому слід вітати цікаву, цінну і ґрунтовну працю відомого німецького ботаніка та еколога, директора ботанічного інституту Університету ім. Іоганна Вольфганга Гьоте (м. Франкфурт-на-Майні), професора Рюдігера Віттіга «Siedlungsvegetation», що опублікована у 2002 р. у відомій німецькій науковій серії «Ökosysteme Mitteleuropas aus geobotanischer Sicht».

У монографії розглядаються типи поселень та їх історичний розвиток, методичні підходи до проведення інвентаризації спонтанної флори та рослинності, походження і розвиток флори та рослинності, склад флори, характеристика біотопів, господарська оцінка рослин у місті.

© Л.М. ГУБАРЬ,
В.В. ПРОТОПОВА,
В.К. ТОХТАР,
М.В. ШЕВЕРА, 2004

Проф. Р. Віттіг передусім розглядає дефініції «місто» та «село», аналізує термінологію та критерії виділення цих понять; велику увагу приділяє історії виникнення та розвитку міських поселень Середньої Європи на різних етапах історичного та економічного розвитку, їх структурі, зв'язку із природними умовами, географічним положенням, джерелами енергії тощо. Він також докладно розглядає значення абіотичних факторів, які обумовлюють трансформацію навколишнього природного середовища, зокрема флори і рослинності, та їх зміни в умовах урбанізації. Автор аналізує широкий спектр факторів, які формують міський клімат, і підкреслює його провідну роль у формуванні рослинного покриву міста, обґрунтовуючи термін «міський клімат».

Вчений розглядає проблему виділення типово міської флори/рослинності, яка знаходиться безпосередньо в оптимальній загальній сфері антропогенного впливу, і відокремлення флори/рослинності околиць, а також питання, пов'язані з визначенням місця анклавів природної флори/рослинності, які тут збереглися, або окремих не властивих місту та випадково занесених видів рослин. Ці погляди автора знайшли відображення у загальновідомій схемі концентричної моделі міста, запропонованій ним ще у 1991 р. У праці, яку ми представляємо, він ще раз наголошує, що розміщення рослин в місті обумовлене характером концентричної забудови. Виходячи з цього він, залежно від реакції на умови урбанізації, розподіляє види рослин за групами (крайні урбанофоби, урбанофоби, урбанонейтралі, урбанофіли та крайні урбанофіли), основою виділення яких є детальне картування.

Особливу увагу приділено диференціації біотопів — автор виділяє три їх групи: мікробіотоп, міський макробіотоп, сільський біотоп. Кожен з них дуже детально аналізується із зазначенням приуроченості окремих видів рослин до певних біотопів. Наприклад, до складу міського макробіотопу віднесені промислові, будівельні, штучні кам'янисті площі або зони, транспортні шляхи тощо, які, у свою чергу, об'єднують дрібніші біотопи, для яких наводяться найрепрезентативніші види рослин.

Справляє враження і наведений автором список використаної літератури, який налічує 781 позицію і охоплює всі відомі західно- та центральноєвропейські публікації по темі. На жаль, в монографії не враховане наукове надбання у вивченні флори східноєвропейських міст, структура яких, як і розподіл рослинного покриву, має суттєві відмінності, що дало б цінний порівняльний матеріал.

Зауважимо, що оригінальні і багаті фактологічні дані автора чудово ілюстровані кольоровими світлинами, численними схемами, мапами, таблицями. Безумовно, цікава монографія Р. Віттіга сприятиме активізації досліджень флори та рослинності міст і поглибленню наших знань з урбоєкології.

Автори щиро вдячні проф. Р. Віттігу за люб'язно надіслані екземпляри книги та відбитки авторських публікацій з даної проблеми.

Л.М. ГУБАРЬ, В.В. ПРОТОПОПОВА, В.К. ТОХТАР, М.В. ШЕВЕРА